

ТАҚРИЗ

ба автореферати диссертатсияи номзади Баёнов Маҳмаднабӣ Бачачонович дар мавзуи «Саҳобии Астарободӣ ва осори адабии ӯ» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илми филология аз рӯйи ихтисоси 10.01.01 - Адабиёти тоҷик .– Душанбе, 2023.– 25 саҳ.

Мавлоно Камолиддин Саҳобии Астарободии Начафӣ дар таърихи адабиёти форсу тоҷик яке аз чеҳраҳои намоён маҳсуб мегардад. Алалхусус, бо сурудани рубоӣҳои ирфонӣ ва фалсафӣю ахлоқӣ дар асри XVI ва аввали асри XVII машҳур аст. Мавсуф дар навъҳои рубоӣ, ғазал, маснавӣ ва наср (рисолаи “Урват-ул-вусқо”) эҷод намуда, номи худро дар саҳифаи таърих сабт кардааст. Рубоӣҳои шоир дорои мазмуни ирфонӣю фалсафӣ буда, аз ҷиҳати нигориш ва санъатҳои бадеӣ аз дигар шоирони рубоисаро то андозае фарқ мекунад. Тавре ки муаллиф дар таҳқиқоташ зикр кардааст, дар рубоӣҳои Саҳобӣ як ҷаззобияти махсусе нуҳуфтааст, ки хонадаро ба худ ҷалб менамояд ва ба андеша кардан водор менамоянд.

Ҳамчуноне ки аз муҳтавои фишурдаи диссертатсияи Баёнов Маҳмаднабӣ Бачачонович бар меояд, он ба таҳқиқи рӯзгору осори Мавлоно Саҳобӣ бахшида шудааст. Он аз се боб, ҳашт фасл, хулоса, тавсияҳо оид ба истифодаи амалии натиҷаҳои таҳқиқ, рӯйхати адабиёт ва нашри таълифоти илмӣ дар мавзуи диссертатсия иборат буда, вобаста ба талаботи таҳқиқ ҳар як фасл ба зерфаслҳо ҷудо карда шудааст.

Дар муқаддима маҷмуан аҳаммиятнокии таҳқиқ собит шуда, дараҷаи таҳқиқи мавзӯ, робитаи таҳқиқ бо барномаҳо ва қисмати тавсифи умумии таҳқиқ аз мақсади таҳқиқ, вазифаҳои таҳқиқ, объект ва сарчашмаҳои таҳқиқ, предмети таҳқиқ, асосҳои назарии таҳқиқ, навгониҳои илмӣю таҳқиқ, нуктаҳои ба ҳимоя пешниҳодшаванда, аҳаммияти назарӣ ва амалии таҳқиқ, мутобиқати диссертатсия бо шиносномаи ихтисоси илмӣ, саҳми шахсии доктараби дараҷаи илмӣ дар таҳқиқ, тасвир ва амалисозии натиҷаҳои диссертатсия, нашри таълифоти илмӣ дар мавзуи диссертатсия, сохтор ва ҳаҷми диссертатсия мувофиқ ба талаботи ҚОА назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон инъикос гардидааст.

Нахустин боби диссертатсия “Зиндагӣ ва мероси адабии Саҳобии Астарободӣ” ном дошта, иборат аз ду фасл аст. Дар фасли аввал “Рӯзгори Саҳобии Астарободӣ” зина ба зина рӯзгори шоир мавриди таҳқиқ қарор гирифта, муаллиф лаҳзаҳои муҳимми ҳаёти шоирро то лаҳзаи мавофоташ таҳқиқ намудааст. Фасли дуюми ин боб “Осори адабии Саҳобии Астарободӣ” ном дошта, муаллиф дар он теъдоди осори шоир, шумораи абёт, ғояҳои адабию фалсафии онҳоро зикр намуда, Саҳобии Астарободиро дар таърихи адабиёти тоҷик шоире зикр кардааст, ки рубоӣҳои зиёд сурудааст. Ба таъкиди доктараби “то замони мо аз ӯ 6 255 рубоӣ расида, ки дар таърихи адабиёт беназир аст” (авт., саҳ, 12). Ҳамингуна, андешаҳои нави илмӣ дар боби мазкур зиёд ба ҷашм мерасад.

Боби дуюм “Мавзуъ ва мундариҷаи ғазалиёти Саҳобӣ” ном дошта, аз чор фаслу се зерфасл иборат аст. Фасли нахустини боб “Ғазал ва анъанаи ғазалсароӣ” ном дошта, муаллиф дар таъриҳ ба таҳқиқоти назариёти А. Мирзоев, А. Афсаҳзод, М.Л. Рейснер, Шиблии Нуъмонӣ, Зайнулобиддини Муътаман ва дигарон пайдоиши ғазалро аз змони устод Рӯдакӣ то ба замони Саҳобӣ таҳқиқ кардааст. Ба назари муаллиф, Саҳобӣ дар аҳди худ дар баробари рубоисаро будан, ҳамчунин ғазалсаро низ эътироф шудааст. Дуюмин фасли боби мазкур “Мавзуъ ва муҳтавои ғазалиёти Саҳобии Астарободӣ” буда, он аз зерфаслҳои “Мавзуи ишқу ошиқӣ”, “Панду ҳикмат”, “Мавзуҳои дигар” иборат аст. Тавре аз зерфаслҳо маълум аст, дар ин фасл муҳтавои ғазалиёти шоир ба риштаи таҳқиқ кашида шудааст. Вижагиҳои ғазалиёти Саҳобӣ дар фасли “Бархе аз вижагиҳои ғазалиёти Саҳобии Астарободӣ”-и ин боб дар асоси осори шоир таҳқиқу пешниҳод шудаанд. “Таъсирпазирии Саҳобии Астарободӣ аз пешиниён” фасли ниҳии боби дуюм буда, дар он таъсирпазирии шоир аз Ҳофиз, Саъдӣ, Хайём, Ҳилолӣ бо далоили муътамад исбот шудааст.

Боби охирини диссертатсия “Рубоиеҳои Саҳобӣ ва мавзуву муҳтавои онҳо” ном дошта, аз ду фаслу се зерфасл иборат аст. Фасли якум “Мавзуъ ва муҳтавои рубоиеҳои Саҳобӣ” унвон гирифта аз се зерфасл иборат аст. Зерфасли аввал “Андешаҳои иҷтимоӣ дар рубоиеҳои шоир”, дуюм “Андешаҳои ирфонӣ дар рубоихои Саҳобӣ” ва сеюм “Андешаҳои ахлоқӣ дар рубоиеҳои шоир” номгузорӣ шудаанд. Дар фасли дуюми рисола ҷанбаҳои забонӣ, истифодаи баъзе санъатҳои бадеию ибораҳои рехта мавриди таҳқиқ қарор гирифтааст.

Хулосаи диссертатсия аз 19 нукта иборат буда, муаллиф мушаххасан таҳқиқоти ба анҷом расонидаашро ҷамъбаст намудааст. Доир ба мавзуъ муаллиф 15 мақола интишор кардааст, ки 8 мақола дар маҷаллаҳои тақризшавандаи ҚОА назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон мунташир шудаанд.

Дар воқеъ, заҳматҳои муҳаққиқ лоиқи таҳсин аст, зеро диссертатсия дорои аҳамияти баланди илмӣ буда, таълифи он қадами нахустин дар шинохти Саҳобии Астарободӣ маҳсуб мегардад. Муаллиф кӯшиш кардааст, ки ҷойгоҳи шоирро дар таърихи адабиёти форсу тоҷик муайян намояд. Дар баробари муваффақиятҳо дар диссертатсия баъзе камбудихо ба назар мерасад, ки, ба фикри мо, ислоҳи онҳо ҳусни таҳқиқро меафзояд. Аз ҷумла:

1. Хуб мешуд, ки рубоиеҳои шоир дар боби дуюм ва ғазалиёташ дар боби сеюми диссертатсия баррасӣ мегардиданд, зеро жанри рубоӣ дар осори Саҳобии Астарободӣ мавқеи аввалиндараҷа дорад

2. Муқаддимаи диссертатсия тӯл кашидааст, муаллиф метавонист мушаххасан мақсадашро изҳор намояд.

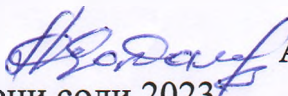
Эродҳои мазкур ба ҳеҷ ваҷҳ арзиши илмӣ диссертатсияро паст намегардонанд, зеро онҳо тавсиявӣ буда, ислоҳашон қимати таҳқиқро болотар менамояд.

Аз сохтори автореферат маълум мегардад, ки диссертатсия низ аз нигоҳи сохтор ва фарогирии мавзӯи таҳқиқ комилан ба талаботи илмӣ мувофиқ аст. Ин аз он шаҳодат медиҳад, ки муаллиф ба талаботи навиштани диссертатсия ошноии хуб дорад.

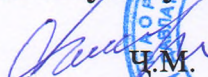
Навгонӣ ва муҳтавои диссертатсияи Баёнов Маҳмаднабӣ Бачаҷоновичро дар мавзӯи «Саҳобии Астарободӣ ва осори адабии ӯ»-ро мутолиа намуда, метавон гуфт, ки он комилан ҷавобгӯи меъёрҳои илмӣ буда, ба талаботи бандҳои 31-35-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми июни соли 2021, таҳти №267 тасдиқ шудааст, мувофиқ буда, муаллифи он барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илми филология аз рӯйи ихтисоси 10. 01. 01. - Адабиёти тоҷик сазовор мебошад.

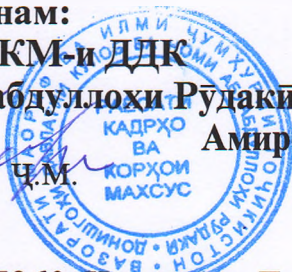
Муқарриз:

директори Муассисаи давлатии
“Мучтамаи ҷумҳуриявии осорхонаҳои Кӯлоб”
номзади илми филология,

 Асозода Х. Р.
1-уми июни соли 2023.

Имзои Асозода Х. Р.-ро
тасдиқ мекунам:
Сардори РК КМ-и ДДК
ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ:

 Амиров Ф.

Суроға: 735360, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
шаҳри Кӯлоб, кӯчаи С.Сафаров 16.

Тел.: 2-35-06, 2-35-09.

E-mail: info@kgu.tj, www.kgu.tj

1-уми июни соли 2023.